

ปัญหาพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-15 ปี) ที่ป่วยด้วยโรคซึมเศร้า

นางสาวสินีพรรณ ปิยนราพร

ศูนย์วิทยพัรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5470-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BEHAVIORAL PROBLEMS AND RELATED FACTORS
IN EARLY ADOLESCENTS WITH EPILEPSY

Miss Sineephan Piyanaraporn

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5470-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเด็กวัยรุ่นตอนต้น
(อายุ 12-15 ปี) ที่ป่วยด้วยโรคลมชัก

โดย

นางสาวสินีพรรณ ปิยนราพร

ภาควิชา

จิตเวชศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพัน

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์อัมพล สุอำพัน)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ ศุภปิติพร)

สินีพรรณ ปิยนราพร : ปัญหาพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเด็กวัยรุ่นตอนต้น
(อายุ 12 –15 ปี) ที่ป่วยด้วยโรคลมชัก. (BEHAVIORAL PROBLEMS AND RELATED
FACTORS IN EARLY ADOLESCENTS WITH EPILEPSY) อ. ที่ปรึกษา :
รองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพันธ์, 108 หน้า. ISBN 974-17-5470-1.

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน
เด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-15 ปี) ที่ป่วยด้วยโรคลมชัก ที่มารับบริการแบบผู้ป่วยนอกที่
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าและสถาบันประสาทวิทยา โดยศึกษาปัจจัย
ของเด็ก ปัจจัยจากผู้ปกครอง และปัจจัยเกี่ยวกับโรค และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปัญหา
พฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก
(Thai Youth Checklist) และแบบสอบถามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรม
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา, ไคสแควร์, t-test, F-test, สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
และการถดถอยโลจิสติก

จากการศึกษาพบว่า เด็กป่วยโรคลมชักเป็นชาย 54.4% หญิง 45.6% พบเด็กที่มีคะแนน
อยู่ในระดับมีปัญหาพฤติกรรมทั้งสิ้น 52.2% แบ่งเป็นเด็กชาย 36.7% เด็กหญิง 15.5% ทั้งเด็กชาย
และเด็กหญิงมีปัญหาพฤติกรรมแบบเก็บกดสูงกว่าปัญหาพฤติกรรมแบบแสดงออก/ขาดการควบคุม
โดยพบว่าในเด็กชายมีปัญหาในด้านแยกตนเองจากสังคมสูงสุด 26.5% เด็กหญิง พบปัญหา
ในด้านซึมเศร้า/วิตกกังวลสูงสุด 24.4% จากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
ทางลบกับการเกิดปัญหาพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพเศรษฐกิจและผล
การเรียนในทัศนะของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวด้านความกังวล
เกี่ยวกับตนเอง การได้รับบาดเจ็บเนื่องจากอาการชัก และความรู้สึกกังวลของผู้ปกครองต่อบุตรที่
ป่วยเป็นโรคลมชัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....จิตเวชศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติติ.....สีน้ำเงิน.....ปิยนราพร.....
สาขาวิชา.....สุขภาพจิต.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....อัมพล สุอำพันธ์.....
ปีการศึกษา.....2546.....

4575261430 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORD : Behavioral Problems / Early Adolescents with Epilepsy

SINEEPHAN PIYANARAPORN : BEHAVIORAL PROBLEMS AND RELATED FACTORS IN EARLY ADOLESCENTS WITH EPILEPSY. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. UMPON SUAMPUN, MD, 108 pp. ISBN 974-17-5470-1

The research is the descriptive study design that aims to behavioral problems and to examine factors associated with behavioral problems of the early adolescents with epilepsy aged 12-15 years in the out-patient unit of King Chulalongkorn Memorial Hospital, Phramongkutklao Hospital and Prasat Neurological Institute. The subjects were 90 collected from the early adolescents factor, parent factor and disease factors. Although, the relationship between concern factors and behavioral problems was discovered. Research instruments were the standard Thai Youth Checklist (TYC), questionnaires about factors associated with behavioral problems. Data was analyzed by using SPSS software for the percentile, mean, and standard deviation, chi-square, t-test, F-test, Pearson correlation and Logistic regression analysis.

The results of this study was as following the boys and girls who had epilepsy disease were 54.4% 45.6% respectively. However, the study found the prevalence of behavioral problems in teenagers were 52.2%, which were boy 36.7% and girl 15.5%. Both of them had Internalizing problems more than Externalizing problems. Boys had social withdrawal problems and girls had depression/anxiety at the highest percentage (26.5% and 24.4% in that order). From Stepwise Logistic regression analysis showed that the predictors for be problem were socioeconomic, adjustment problem in self-centered concerns, academic achievement in parent's attitude, injury from seizure and parent's anxiety.

Department.....Psychiatry..... Student's signature.....

Field of study.....Mental Health..... Advisor's signature.....

Academic year 2003

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ความรู้ คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่งจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ ศุภปีติพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณบุคลากรและอาจารย์แพทย์ในหน่วยประสาทวิทยาเด็กจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และสถาบันประสาทวิทยาที่ได้ให้ความรู้ ความอนุเคราะห์และการช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนขอขอบพระคุณ ผู้ปกครองและเด็กป่วยโรคลมชักทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจ

ขอขอบพระคุณบุคลากรภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้คำแนะนำและความอนุเคราะห์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รุ่นพี่และเพื่อน ๆ ปรียญาโทสาขาสุขภาพจิต รุ่น 15 ที่มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจและมิตรภาพที่มีคุณค่ายิ่ง

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้มีพระคุณที่ได้ให้สิ่งที่ตั้งแถมและกำลังใจมาตลอด ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการให้กำลังใจและช่วยเหลือมาตลอด

ศูนย์วิจัยโรคจิตเวชศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ และตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของเบื้องต้น.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	4
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคลมชัก.....	8
2.1.1 ความหมายของโรคลมชักและอาการชัก.....	8
2.1.2 ลักษณะทั่วไปของอาการชัก.....	8
2.1.3 ชนิดและลักษณะทางคลินิกของโรคลมชัก.....	9
2.1.4 กลุ่มโรคลมชักที่พบบ่อยในเด็ก.....	11
2.1.5 สาเหตุของโรคลมชัก.....	13
2.1.6 ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคลมชัก.....	14
2.1.7 ภาวะซีมีเศร้าในโรคลมชัก.....	15
2.1.8 ปัญหาเซาวันปัญญาและความจำลดลงในโรคลมชัก.....	15
2.1.9 ยากันชัก.....	16
2.2 ปัญหาพฤติกรรม.....	18

สารบัญ (ต่อ)

2.2.1	ความหมายของพฤติกรรมและเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม.....	18
2.2.2	ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์.....	20
2.2.3	สาเหตุของการเกิดปัญหาพฤติกรรม.....	23
2.2.4	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมของเด็กป่วยโรคลมชัก.....	25
2.3	พัฒนาการตามวัยของวัยรุ่น.....	26
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมหรือผู้ป่วยด้วยโรคลมชัก.....	27
3.	วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
4.	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4.1	ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองและเด็กที่ป่วยด้วยโรคลมชัก.....	40
4.2	ระดับปัญหาพฤติกรรมของเด็กป่วยด้วยโรคลมชัก.....	52
4.3	รูปแบบของปัญหาพฤติกรรมในเด็กชาย.....	53
4.4	รูปแบบของปัญหาพฤติกรรมในเด็กหญิง.....	55
4.5	ปัญหาพฤติกรรม 10 อันดับแรก.....	57
4.6	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับปัญหาพฤติกรรม.....	58
4.7	ปัจจัยทำนายปัญหาพฤติกรรม.....	72
5.	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	74
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	78
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	86
	รายการอ้างอิง.....	87
	ภาคผนวก.....	93
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	108

สารบัญภาพและตาราง

สารบัญภาพ

ภาพ

1. แสดงความคิดของ Lennoz ว่าเกิดการชักนั้นมีผลจากทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม..... 13
2. Relative risk จากสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดโรคลมชัก..... 14
3. การกำหนดซึ่งกันและกันระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม..... 22

สารบัญตาราง

ตาราง

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่ป่วยเป็นโรคลมชัก..... 40
2. ข้อมูลส่วนของผู้ปกครองและครอบครัว..... 45
3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคลมชักของเด็ก..... 50
4. ระดับปัญหาพฤติกรรมในทัศนะของผู้ปกครอง..... 52
5. ค่าเฉลี่ยคะแนน และรูปแบบของปัญหาพฤติกรรมในเด็กชาย..... 53
6. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของรูปแบบปัญหาพฤติกรรม
กับปัญหาพฤติกรรมในเพศชาย..... 54
7. ค่าเฉลี่ยคะแนน และรูปแบบของปัญหาพฤติกรรมในเด็กหญิง..... 55
8. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของรูปแบบปัญหาพฤติกรรม
กับปัญหาพฤติกรรมในเพศหญิง..... 56
9. ปัญหาพฤติกรรม 10 อันดับแรกในทัศนะของผู้ปกครอง..... 57
10. แสดงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมโดยใช้ไคสแควร์..... 58
11. แสดงความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ และปัจจัย
ที่เกี่ยวข้องกับโรคลมชักกับคะแนนเฉลี่ยปัญหาพฤติกรรม โดยการใช้ t-test..... 61
12. แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัย
ที่เกี่ยวข้องกับโรคลมชักกับคะแนนเฉลี่ยปัญหาพฤติกรรมโดยการใช้ F-test..... 66
13. แสดงค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สันของรายได้ ความถี่ของการชัก อายุที่เริ่มเป็นโรคลมชัก
กับปัญหาพฤติกรรม..... 71
14. แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกของปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาพฤติกรรม
ในเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่ป่วยด้วยโรคลมชัก..... 72